

У народному житті народне здоров'я – це величезна підвалина його існування, його сили, його фізичного і духовного розвитку, його політичного і державного майбутнього.

О. В. Корчак-Чепурківський

ВСТУП

Необхідність викладання навчального курсу “Технології збереження здоров'я у соціальній сфері” для студентів освітньо-кваліфікаційних рівнів “спеціаліст” і “магістр” спеціальності “Соціальна робота” кафедри соціології та соціальної роботи Інституту гуманітарних і соціальних наук Національного університету “Львівська політехніка” зумовлена потребою підготовки висококваліфікованого конкурентоздатного фахівця соціальної роботи, який зможе забезпечити високу якість надання соціальних послуг населенню в умовах мінливого середовища, гнучко і творчо використовувати свій професійний потенціал, сприяти соціальному розвитку.

Мета навчального курсу “Технології збереження здоров'я у соціальній сфері” полягає у формуванні компетенції здоров'єзбереження і готовності студентів спеціальності “Соціальна робота” – майбутніх соціальних працівників – до здоров'єзберезувальної діяльності під час виконання професійних обов'язків.

Вивчення дисципліни передбачає реалізацію *завдань*: сприяння розвитку у майбутніх магістрів і спеціалістів соціальної роботи здоров'єзберезувальної компетентності у професійній діяльності формуванням компетенції здоров'єзбереження (як готовності до здоров'єзберезувальної діяльності) на основі культури здоров'я і здорового способу життя; оволодіння знаннями щодо сучасних технологій збереження здоров'я, які застосовуються у соціальній сфері загалом і вміннями їх проектувати та реалізовувати у практичній соціальній роботі зокрема; вироблення спроможності збереження і зміцнення здоров'я клієнтів завдяки здатності вирішувати їхні проблеми і виконувати власні професійні обов'язки на засадах здоров'єзбереження; реалізація стійкого особистого здорового способу життя та його поширення в суспільстві, у різних соціальних сферах та інститутах шляхом навчання здоров'ю, поширення культури здоров'я.

У результаті вивчення курсу “Технології збереження здоров'я у соціальній сфері” студент отримує *знання* про: здоров'я як одну з найбільших вартостей особистості і суспільства; культуру здоров'я як підґрунтя досягнення здоров'я особистості; цілісне здоров'я як феномен багатофакторної детермінації та основа саморозвитку, самоактуалізації, самореалізації особистості; теоретико-методологічні засади розвитку здоров'єзберезувальної діяльності й технологій збереження

здоров'я як засобу її реалізації у соціальній роботі; понятійний апарат здоров'єзберезувальної діяльності у соціальній роботі, її мету, завдання, структуру, зміст, засоби, а також принципи, цінності, функції та ролі соціального працівника у ній; поняття, основні види здоров'єзберезувальних технологій, що застосовуються в соціальній сфері; особливості їх впровадження у різних складових соціальної сфери: освіті, охороні здоров'я та медицині, дозвіллі, професійній діяльності, соціальній роботі тощо; національно-культурні, морально-етичні, нормативно-правові та психолого-педагогічні аспекти здоров'єзберезувальної діяльності в соціальній роботі, її особливості з різними категоріями клієнтів та у контексті самооздоровлення.

Цей навчальний курс має професійну спрямованість і зорієнтований на здобуття *умінь*: формувати і підтримувати здоровий спосіб життя; досягати, зберігати і зміцнювати здоров'я; вивчати соціальні потреби та проблеми окремої особистості, групи, громади в контексті збереження здоров'я; проводити соціальну діагностику здоров'я й оцінювати сформованість показників здорового способу життя населення в конкретних умовах навколишнього соціального середовища; володіти окремими формами та методами психолого-педагогічного впливу на соціальну ситуацію розвитку особистості у сприянні її саморозвитку, самоактуалізації, впливу на процес соціальної адаптації, ресоціалізації, реабілітації людини через призму збереження її здоров'я і здоров'я тих, хто оточує, а також запобігати можливим порушенням здоров'я; працювати з теоретичними джерелами здоров'єзберезувального спрямування; розв'язувати ситуативні задачі, пов'язані з наданням соціальних послуг людям – різним категоріям клієнтів із соціальними проблемами (у складних життєвих ситуаціях), застосовуючи здоров'єзберезувальні технології для підтримки і покращення здоров'я всіх учасників процесу – як клієнтів, так і самих соціальних працівників (запобігання професійному вигоранню); проектувати і застосовувати здоров'єзберезувальні технології як стосовно окремої особистості, так і щодо соціальних груп та громад.

Програма розрахована на 16 год лекційних і 16 год практичних занять, які проводять, використовуючи різноманітні методи: проблемного навчання, дискусій, ділових ігор, інсценізацій, тренінгів, міні-презентацій, диспутів, роботи з книгою, мозкового штурму, метод кейса (case-study), проектування професійної діяльності, інтернет-консультування тощо). Майже половину часу, на вивчення курсу (28 із 60 год) відведено на самостійну роботу студентів. Курс побудований на засадах кредитно-модульної системи навчання, складається з двох змістових модулів, які логічно взаємопов'язані.

Навчальний курс “Технології збереження здоров'я у соціальній сфері” реалізує вертикальні міжпредметні зв'язки з іншими дисциплінами, які викладаються на рівні бакалаврської програми: “Вступ до спеціальності “Соціальна робота”, “Безпека життєдіяльності”, “Валеологія”, “Соціальна педагогіка”, “Соціальна психологія”, “Поведінка людини і соціальне оточення в соціальній роботі”, “Теорії і методи соціальної роботи”, “Питання неповносправності в

соціальної роботі”, “Основи реабілітації в соціальної роботі”, “Соціальна робота з дітьми і сім’ями”, “Феміністичні аспекти соціальної роботи”, “Актуальні проблеми соціальної роботи 1: насильство в сім’ях”. Існують горизонтальні зв’язки із дисциплінами магістерської програми і підготовки спеціалістів: “Духовні цінності та етика соціальної роботи”, “Історичний та порівняльний аналіз соціальної роботи”, “Планування та інновації у соціальному розвитку”, “Професійний супровід (супервізія) у соціальної роботі”, “Професійне втручання у кризових ситуаціях” тощо.

Курс “Технології збереження здоров’я у соціальної сфері” тісно пов’язаний із практичною підготовкою: навчально-дослідницьким практикумом, практикою соціальної роботи і виробничою практикою за темою магістерської кваліфікаційної роботи, під час яких виконуються індивідуальні дослідницькі завдання здоров’є-збережувальної тематики, та з педагогічною практикою, що дає студентам змогу безпосередньо реалізувати здоров’єзбережувальні технології в освітньому середовищі. Важливим елементом практичної підготовки є відвідування баз практики і робота з клієнтами під час занять (семинар – заняття на виробництві, лекція – екскурсія), що сприяє формуванню основ особистого досвіду студентів – майбутніх соціальних працівників у здоров’єзбережувальній діяльності.

Курс “Технології збереження здоров’я у соціальної сфері” закладає міцне підґрунтя для оволодіння іншими важливими фаховими дисциплінами, передусім тими, що забезпечують спрямованість спеціалізації 0200 “Соціальні технології” на клінічну соціальну роботу.

Пропонований навчальний посібник містить навчально-тематичний план курсу і розбудовану на його основі навчальну програму. Навчальна програма з дисципліни “Технології збереження здоров’я у соціальної сфері” побудована на засадах модульного навчання (модульності, виділення окремих елементів зі змісту навчання, динамічності, дієвості, усвідомлення перспективи, оперативності й гнучкості знань тощо) та з урахуванням принципів здоров’єзбереження (врахування попереднього індивідуального досвіду збереження здоров’я кожного студента, фундаменталізація освіти, гуманітаризація). Навчально-виховний процес під час вивчення курсу ґрунтується на принципах суб’єктності, неперервності, гуманізації, інтеграції, відкритості, науковості, міждисциплінарності, індивідуалізації, проблемності, контекстуальності, інноваційності, інтерактивності, креативності, самостійності, рефлексивності, орієнтації на здоров’єзбережувальну діяльність.

Навчальна програма представлена двома змістовими модулями – “Теоретико-методологічні засади здоров’єзбережувальної діяльності у соціальної сфері”, “Технології збереження здоров’я у соціальної сфері і соціальної роботі”, кожний із яких є самостійною структурною одиницею. Це забезпечує реалізацію сукупності дидактичних цілей модулів, характеризує їх завершеністю структури і змістового наповнення навчального матеріалу. Обидва змістові модулі структуровані у блоки: теоретичний, практичний і діагностичний.

Теоретичний блок змістового модуля представлений навчальним матеріалом до тем, передбачених програмою, зокрема питаннями для самостійного

опрацювання студентів. У практичному блоці наведено методичні аспекти підготовки й проведення семінарських і практичних занять, виконання практичних індивідуальних завдань, досліджень та проектів, проблемних завдань і вирішення проблемних ситуацій. Завдання тестів для самоконтролю, відповіді на проблемні запитання, діагностування знань, умінь і навичок студентів за весь модуль (діагностичні тести для визначення рівня готовності студента до здоров'єзберезувальної діяльності, визначення рівня самоактуалізації майбутнього соціального працівника як особистості, тести з діагностування особистісних якостей соціального працівника, готового до здоров'єзберезувальної діяльності тощо) – наведено в діагностичному блоці.

Теоретичний і практичний блоки реалізуються через інтегроване застосування різних педагогічних технологій, зокрема здоров'єзберезувальних проблемного, ігрового, програмованого, комп'ютерного, міжпредметного навчання). Дидактичні матеріали, розроблені до кожної теми (завдання для самоконтролю, діагностичні тести, вправи на розвиток мислення студентів, додатки, таблиці, вправи на розвиток рефлексії, творчості, мислення, пам'яті, психологічно-педагогічні тести, анкети, опитувальники), сприяють ефективності засвоєння студентами теоретичних аспектів навчальної дисципліни і подальшій продуктивності виконання завдань практичного й діагностичного блоків модуля.

Оцінювання роботи студентів під час вивчення курсу передбачає використання різних видів, форм і методів контролю знань, умінь та навичок студентів. Вивчення кожного змістового модуля модульної програми супроводжується виконанням студентами низки практичних завдань і формуванням портфолію – навчального проекту студента. Портфолію кожного студента містить результати виконання 11 індивідуальних завдань, робота над кожним з яких оцінюється відповідною кількістю балів. Максимальна сума балів, яку студент може набрати за модульною програмою, 100 балів. Загальний рейтинг успішності студента під час вивчення курсу визначають такі аспекти: 1) робота під час аудиторних занять (виступи з доповідями, повідомленнями, доповнення відповідей інших студентів, участь у дискусіях, виконання практичних завдань тощо); 2) самостійна робота, пов'язана з опрацюванням теоретичних джерел, інтернет-матеріалів, виконанням індивідуальних дослідницьких завдань тощо; 3) результати контролю виконання тестових завдань; 4) участь у студентських конференціях, семінарах, олімпіадах, конкурсах з актуальної здоров'єзберезувальної тематики, публікація статей чи тез виступів у матеріалах конференцій; 5) підготовка і захист проекту технології особистого здоров'єзбереження (формування здоров'я) й підвищення рівня культури здоров'я.

Роботу студентів під час лекційних і практичних чи семінарських занять оцінює викладач, який їх проводить. До кожного практичного / семінарського заняття студенти повинні виконати індивідуальні практичні завдання для портфолію до іспиту. На оцінювання роботи впливає дотримання вимог до виконання і терміни її здачі.